"การบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด"

ชุมชนบ้านห้วยปลาหลด
ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

นายจักรพงษ์ มงคลคีรี

ปัญหา

เมื่อประมาณ 60 ปีก่อน ชาวมูเซอดำย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากที่บ้านห้วยปลาหลด อ.แม่สอด จ.ตาก หวังใช้เป็นที่อยู่และที่ทำกิน แต่กลับพบว่าชาวกะเหรี่ยงที่เคยอยู่อาศัยมาก่อนได้ทำลายป่าไม้จนเหลือเป็นเพียงป่าหญ้าคาและด้วยไม่มีใครชี้ให้ชุมชนเห็นถึงปัญหาของการตัดไม้ทำลายป่า ประกอบกับการที่ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของป่า ประกอบอาชีพทำไร่เลื่อนลอย ทำให้สภาพป่าเสื่อมโทรม เมื่อป่าถูกทำลายแหล่งน้ำจึงแห้งแล้ง จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2527 กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้ขอพื้นที่คืนจากชุมชนบ้านห้วยปลาหลด เพื่อดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้

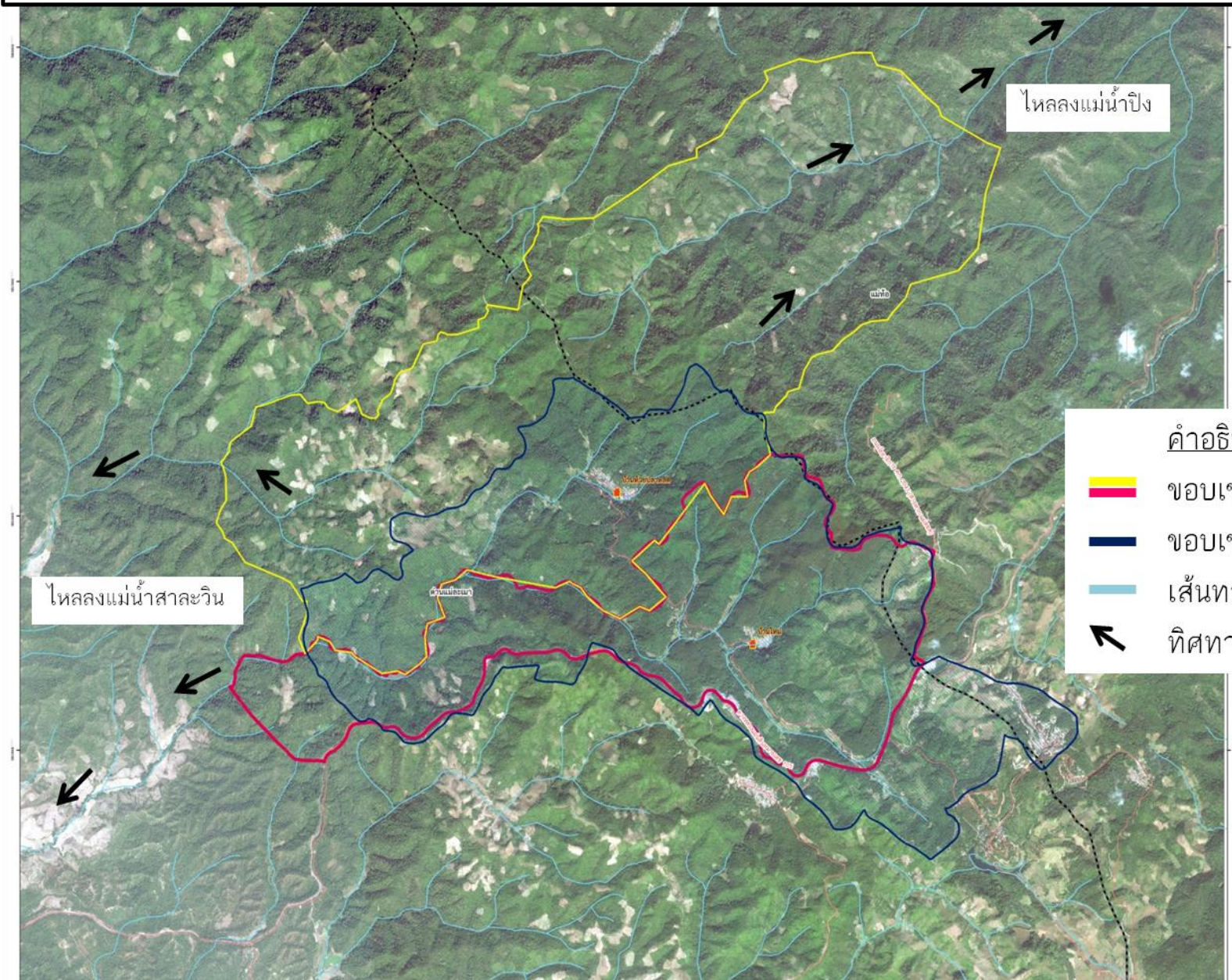

ในวันที่ 26 เดือนมกราคม พ.ศ.2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรที่บ้านห้วยปลาหลดและชุมชนใกล้เคียง ทรงมีพระราชดำรัสแนะนำชาวบ้านให้ปลูกต้นไม้พันธุ์ต่างๆเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ และปลูกพืชที่ทำรายได้ทดแทนการปลูกฝิ่น เช่น กาแฟ จากแนวพระราชดำรัสนี้เป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านหันมาปลูกกาแฟและพืชชนิดอื่นๆ นำไปสู่การดูแลรักษาป่า และยังเป็นรายได้ให้กับชาวบ้าน

แผนที่แสดงพื้นที่รับน้ำภายในชุมชนห้วยปลาหลด ต.ด่านแม่ละเมา อ.แม่สอด จ.ตาก

ชุมชนห้วยปลาหลดเป็นพื้นที่รับน้ำอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำปิง

มาตราส่วน 1:20,000

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตชุมชนห้วยปลาหลด
- ขอบเขตพื้นที่รับน้ำ
- เส้นทางน้ำ
- ทิศทางน้ำ

จัดทำโดย

คำอธิบาย

ภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชติ มกราคม 2552

อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ

เพาะพันธุ์กล้าไม้และนำมาปลูกเสริมในพื้นที่ป่า เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำอย่างยั่งยืน ร่วมกับอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราชทุกปี

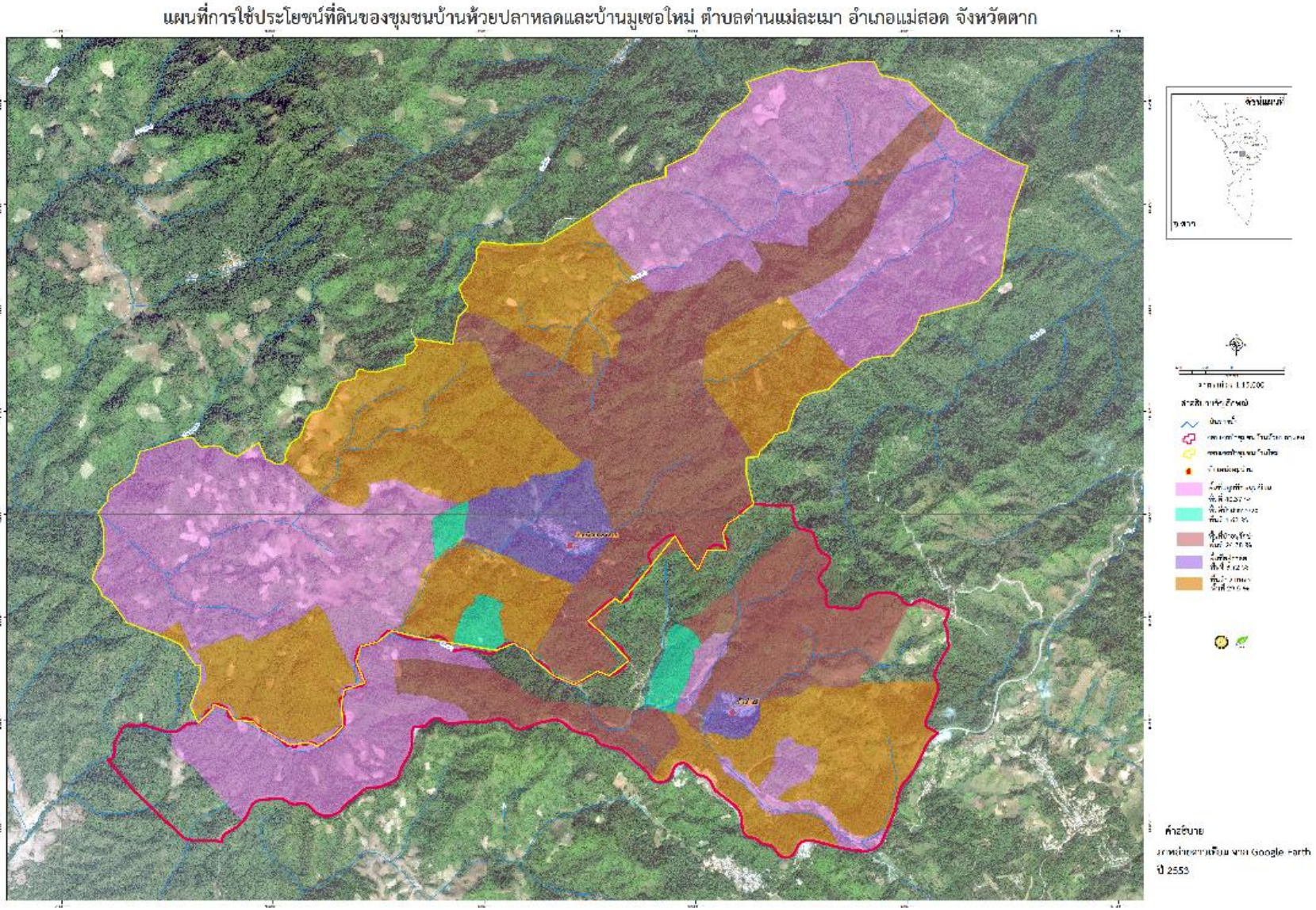

พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากการปลูกป่า จำนวน 500 ไร่ ประชากร 980 คน 180 ครัวเรือน

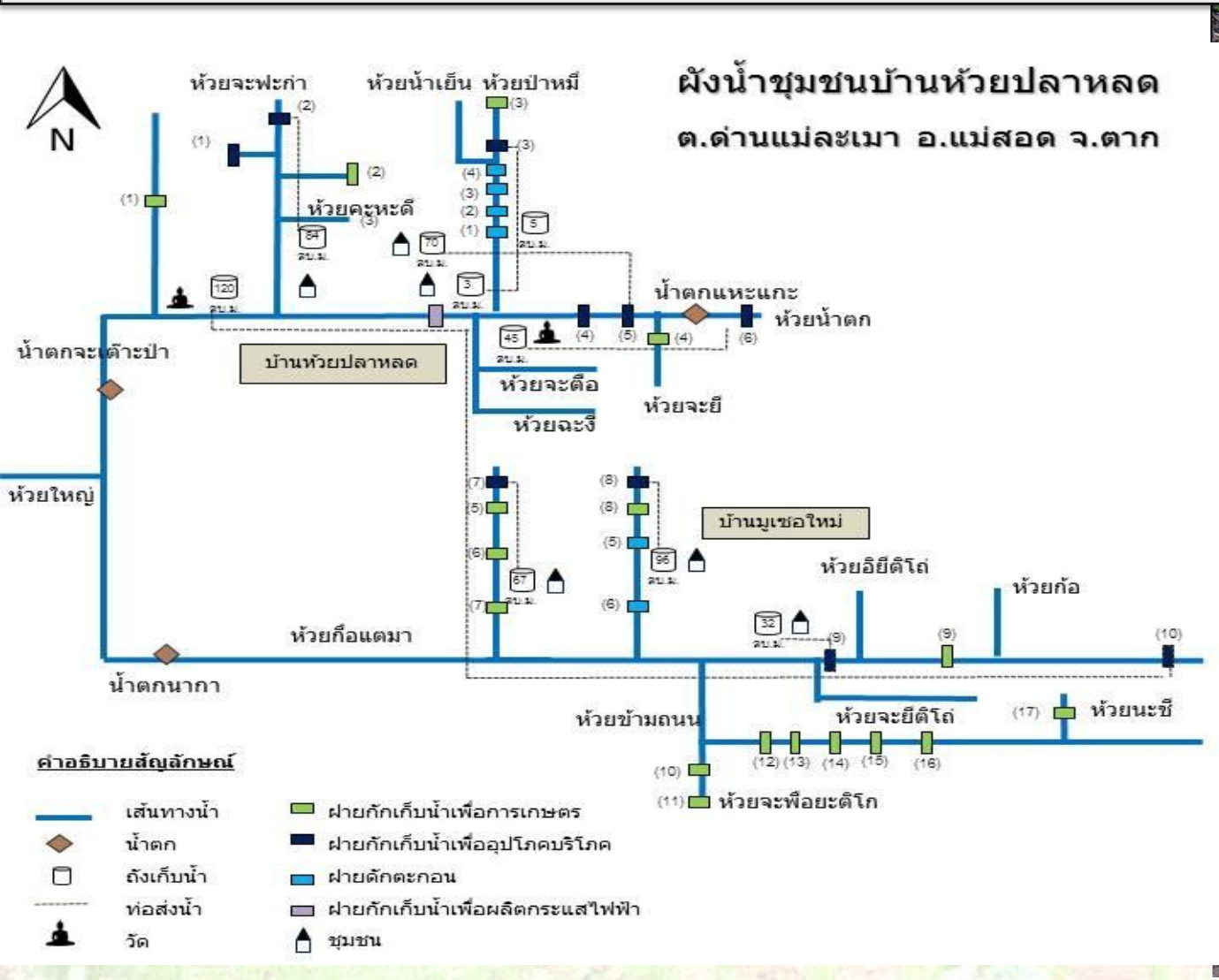
แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จัดทำแผนที่ขอบเขตพื้นที่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

โครงสร้างแหล่งน้ำ

บริหารจัดการแหล่งน้ำจากผังน้ำ แสดงความเชื่อมโยงของเส้นทางน้ำ

ฝายอุปโภคบริโภค

ฝายดักตะกอน

ฝายชะลอความชุ่มชื้น

“ระบบนิเวศป่าต้นน้ำ”

ชุมชนบ้านห้วยปลาหลด

ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ รักษาระบบนิเวศ ปลูกป่าเสริมทุกปี

ชาวบ้านจำนวน 1,013 คน 225 ครัวเรือน มีกฎกติกาการใช้ป่าร่วมกัน

พื้นที่ป่าจำนวน 13,775 ไร่ มีความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ ลำห้วยมีน้ำไหลตลอดทั้งปี

น้ำเพื่อการผลิต

ชาวบ้านอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติในการปลูกพืช
จึงต้องใช้ปริมาณน้ำให้น้อยที่สุดแต่เกิดประโยชน์สูงสุด
คือการปลูกพืชบริเวณเชิงดอย รับน้ำจากท่อส่งน้ำภูเขาและปลูกพืช
ที่ต้องการน้ำน้อยบริเวณแหล่งน้ำ
ให้พืชได้อาศัยความชุ่มชื้นโดยไม่ต้องให้น้ำเพิ่ม

วนเกษตร

ผลสำเร็จจากการบริหารจัดการน้ำ

แหล่งน้ำมีน้ำตลอดทั้งปี

พืชเศรษฐกิจสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนไม่ต่ำกว่า 14,400,000/ปี

ป่าต้นน้ำอุดมสมบูรณ์ ชุมชนได้พึ่งพิงป่าจากความหลากหลายของพืชและสัตว์

ชุมชนมีน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคจากฝายเก็บน้ำและแหล่งน้ำสำรอง

มีพลังงานไฟฟ้าขนาด 3 กิโลวัตต์ใช้ในชุมชนยามกลางคืน

ชาวบ้านมีรายได้จากผลผลิตของตนเอง เฉลี่ยเดือนละ 20,000 -35,000 บาท

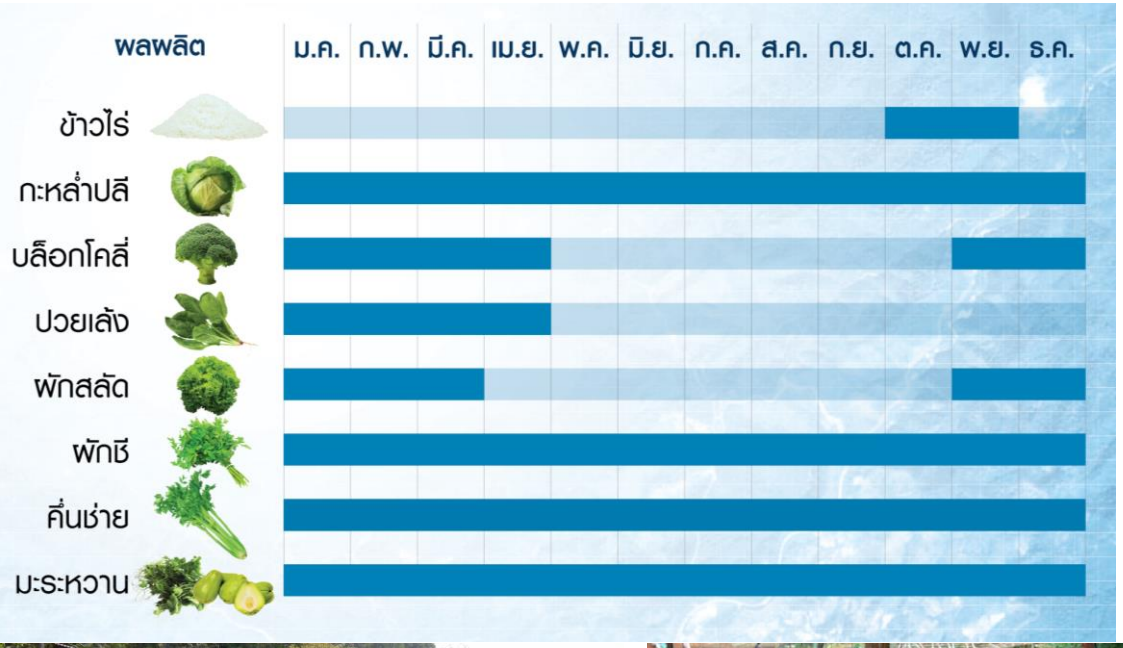
ชาวบ้านสามารถเลี้ยงดูแลตนเองและครอบครัวได้

ชุมชนรู้จักการใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการน้ำ

“แปลงเกษตรผสมผสาน” สร้างรายได้ตลอดปี

แปลงนายจักรกฤช ตาประยูร ขนาด 3 ไร่ 3 งาน
ปลูกผักตามฤดูกาล ใช้พื้นที่เพาะปลูกน้อย ใกล้แหล่งน้ำ เก็บผลผลิตขายได้ตลอดทั้งปี

"ใน 1 ปี รายได้จากยอดมะระหวาน 1 ไร่ เทียบได้กับการขายข้าวโพดกว่า 10 ไร่ ไม่มีต้นทุน ไม่ต้องใช้สารเคมี สามารถเก็บขายได้ตลอดทั้งปี”

ตลาดมูเซอ : ตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน

ตลาดสินค้าเกษตร (ตลาดมูเซอ) เป็นแหล่งรองรับผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน
ไม่ว่าจะเป็นผักตามฤดูกาลที่ชาวบ้านปลูกหมุนเวียนตลอดทั้งปี
หรือผลผลิตจากการทำวนเกษตร โดยชาวบ้านเป็น
ผู้จำหน่ายผลผลิตด้วยตัวเอง ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

ชาวบ้านมีรายได้จากการค้าขายในตลาดสินเกษตรมูเซอ
เฉลี่ยเดือนละ 20,000 – 35,000 บาท/เดือน
สร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนไม่ต่ำกว่า 1,200,000 บาท/เดือน
หรือ ไม่ต่ำกว่า 14,400,000 บาท/ปี

กาแฟมูเซอ...ธุรกิจชุมชนสู่สากล

cial-enterprise/muser-shade-grown-coffee/

AirAsia Foundation

HOME | ABOUT US | SOCIAL ENTERPRISE | GRANT APPLICATION | HUMANITARIAN | EVENTS

Muser Shade-Grown Coffee

Objective

- Improve income and livelihood of Muser hilltribe coffee farmers
- Promote forest conservation

Challenge

Coffee-planting in Doi Muser (Muser Mountain) was initiated over 40 years ago as part of the Thai Royal initiative to eradicate opium cultivation in the highlands. Large areas were switched to corn cultivation but mono-cropping is now acknowledged to cause numerous side effects on the ecosystem including soil erosion and deterioration, biodiversity loss and chemical leaching. The impact on farmers' livelihoods has also been severe. Farmers become vulnerable to crop failures, price fluctuations, over-reliance on middlemen and over-dependence on chemical fertilisers and pesticides. The loss of forest cover and biodiversity also greatly affected hilltribe identities, values and well-being.

Team Leader
Jakkapong Mongkhonkeeree

Jakkapong has strived for more than three decades to increase the level of ethnic participation in the formal economy so that they can stand on an equal footing and preserve their cultural heritage with dignity. Through innovative market solutions, he brought together a trusted network of ethnic minorities to create sustainably

01.jpg

กาแฟสด
MUSER Coffee
มูเซอ

Muser Coffee

